

EETU
PIO Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry
Pensionärsförbundens intresseorganisation rf

Helsinki 30.5.2011

Sosiaali- ja terveysministeriö
PL 33
00023 Valtioneuvosto
kirjaamo.stm@stm.fi
virpi.vuorinen@stm.fi

Viite Lausuntopyyntö STM 037:00/2009, 30.3.2011

Asia Lausunto luonnoksesta laiksi iäkkään henkilön sosiaali- ja terveyspalvelujen saannin turvaamisesta

Eräitä lähtökohtia lakiluonnokseen ja sen jatkovalmisteluun:

EETU ry pitää lain säätämistä tarpeellisena ja kiireellisenä. Lausuntokierroksella oleva lakiluonnos muodostaa mielestämme riittävän pohjan lain valmistelun loppuunsaattamiselle niin, että lakiesitys voidaan saattaa eduskunnan käsiteltäväksi jo syysistuntokaudella 2011.

Lakiluonnoksen valmistelussa on järjestöjen kannalta ollut merkittävää se, että järjestöjen edustajat ovat olleet valmistelussa mukana ja järjestöjä on kuultu prosessin eri vaiheissa. Näin toivomme meneteltävän lain jatkovalmistelussakin. Myönteistä on, että itse lakiluonnoksessa on myös huomioitu iäkkäitä edustavat järjestöt kuntien yhteistyötahoina (8 §).

Toivomme lakiin selkeitä laatua koskevia normeja, joita viranomaiset voivat valvoa. Henkilökunnan velvollisuus valvoa hoidon laatua ei ole yksin riittävä.

Laissa tulisi taata hoitoa tarvitsevien vanhusten subjektiivinen oikeus hoitoon samaan tapaan kuin lasten päivähoidon osalta on tehty. Myös kotona asuvien, palveluja tarvitsevien vanhusten oikeudet palveluihin samoin kuin omais- ja läheishoitajien aseman parantaminen tulisi huomioida laissa.

Kuten peruspalveluministeri Risikko totesi vastaanottaessaan lakiluonnoksen maaliskuussa, ikälakia ei voida käytännössä toteuttaa kustannusneutraalisti. Lain jatkovalmistelussa onkin erityinen huomio kiinnitettävä siihen, että lain toteuttamiselle taataan riittävät taloudelliset voimavarat.

Lakiluonnoksesta:

Luonnoksen valmistelussa haasteellista on ollut se, että lainsäädäntöä ollaan laaja-alaisesti uudistamassa: Terveystalolaki astui voimaan 1.5.2011, sosiaalihuoltolakia uudistetaan ja lähivuosina käynnistyneen kuntalain uudistaminen (vrt. suhde muun muassa vanhusneuvostoihin). Menneillään on myös useita muita ikäpalvelulakiluonnosta koskevaa lainsäädännöllistä muutosta. Luonnoksen 5 §:ssä asia on huomioitu. Tilanteesta johtuen lakiluonnoksessa on melko paljon viittaussäännöstöä, joka lisää lakiluonnoksen tulkinnallisuutta. Perustelumuijstioista ilmenee lisäksi, että laatusuosituksia tarkistettaneen lähiaikoina.

Lakiluonnos on sisällöltään laaja ja monipuolinen (1 §). Luonnos muodostuu neljästä kokonaisuudesta: iäkkäiden hyvinvoinnin edistäminen, iäkkäiden osallisuuden edistäminen, iäkkäiden palvelujen turvaaminen ja valvonta. Siinä on huomioitu monia EETU ry:n ja sen jäsenyhteisöjen esittämiä asioita, jotka ovat ihmisarvoisen vanhuuden edellytyksiä.

Myönteistä on, että luonnoksessa painotetaan muun muassa edistävää ja ennaltaehkäisevää toimintaa, omatoimisuuden tukemista, kuulluksi tulemistä ikääntymisen eri vaiheissa, itsemääräämisoikeutta, osallisuutta sekä ohjaus- ja neuvontapalvelujen kehittämistä sekä huomioidaan ikäihmisten oikeus kuntoutukseen, jonka osalta on myös meneillään jatkovalmisteluja. Merkittävää on, että lakiluonnoksessa taataan oikeus viipymättä saada selvitettyä palvelutarpeensa ja että se on tehtävä ilman aiheutonta viivytystä (11 §) On hyvä, että luonnoksessa esitetään palvelujen toteuttamisen periaatteet (17 §). Yksittäisistä asioista luonnokseen sisältyvä esitys vanhusneuvostojen aseman lakisääteistämistä (21 §) on myönteinen asia, jota muun muassa EETU ry ja sen jäsenjärjestöt ovat pitkään ajaneet. Mielestämme vanhusneuvostoihin pitää saada edustukset kunnissa toimivista eläkeläisjärjestöistä, jotka on nähtävä alansa parhaina asiantuntijoina ikäihmisiä koskevissa asioissa.

Lakiluonnokseen sisältyy avoimia ja ratkaisemattomia asioita. Tämä koskee sekä palveluja että lakiluonnoksen toteuttamista edellyttäviä voimavaroja. Eräin osin lakiluonnoksessa pitäisi olla selkeästi luonteeltaan esitettyä velvoittavampi (muun muassa 10 §).

Lakiluonnoksessa on huomioitu henkilökunnan ilmoitusvelvollisuus, mikä on myönteistä mutta ei yksiselitteistä. Tämä edellyttää muun muassa selkeitä käytänteitä ja henkilökunnan oikeusturvasta huolehtimista.

Palveluihin liittyy useita lisäselvityksiä edellyttäviä asioita, jotka liittyvät muun muassa palvelutarpeen arviointiin ja sen seurantaan, ikäihmisten yksilöllisyyden huomiointiin (vrt. 3 §), iäkkään henkilön ikämääritelmä edellyttää perustelumuioston selvityksistä huolimatta lisäohjeistamista ja palveluntuottajien tasapuoliseen kohtelun varmistamiseen on kiinnitettävä huomiota.

Lakiluonnoksessa jäävät avoimiksi voimavarakysymykset. Siinä ei ole huomioitu vanhustenhuollon laatusuosituksissa esitettyjä henkilöstömitoituksia. Ne pitäisi mielestämme lakiin kirjata.

Voimaan astuessaan lakiluonnos edellyttää kunnissa runsaasti voimavaroja niin ikäihmisten palvelemisen, suunnittelun, suunnitelmien (yksilö, kunta, eri väestöryhmät, koordinointi), koulutuksen ja yhteistyön (hallintokuntien välinen, sidosryhmät) kannalta. Ikälakiin sisällytetyjä tehtäviä ei voida toteuttaa kustannusneutraalisti.

Lakiluonnoksessa on myönteisiä asioita. Niiden toteutuminen edellyttää kuitenkin sitä, että kunnille on osoitettava rahoitusta lain täytäntöönpanoon. Muutoin lakiluonnoksen asettamat tavoitteet eivät toteudu lakiluonnoksessa esitetyllä tavalla.

Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry:n puolesta

Hannu Partanen
EETU ry:n sihteeri 2011

Yhdystiedot:

Hannu Partanen
toiminnanjohtaja

Eläkeläiset ry
Mechelininkatu 20 A 1
00100 HELSINKI
Puh. 020 743 3615
Gsm 0400 570 951
Faksi 020 743 3619
hannu.partanen@elakelaiset.fi